

Rīgā, 2016. gada 24. oktobrī

Adresāts:
SIA "Kaugas"
Reģ.nr. 52103074671
Ļāvu iela 17
Liepāja LV-3411, Latvija

Kopija:
Dabas aizsardzības pārvalde
Baznīcas iela 7
Sigulda LV-2150, Latvija

EKSPERTA ATZINUMS

Nr. 2016/12

1. Eksperta atzinuma mērķis

Eksperta atzinuma sagatavošanas mērķis ir pēc SIA "Kaugas" pasūtījuma Dabas aizsardzības pārvaldes publiskā iepirkuma "Aleju apsekošana un izvērtēšana" (Nr. DAP 2016/22) ietvaros sniegt eksperta vērtējumu par 22.11.2005. MK noteikumos Nr.888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām" iekļauto **Dikļu muižas aleju** tās izpētes un robežu izvērtēšanas kontekstā. Mērķa sasniegšanai izvirzīti šādi uzdevumi (1) izvērtēt alejas aizsardzības statusu un tās novērtējumu teritorijas plānošanas dokumentos (2) veikt alejas apsekošanu dabā, lai pārbaudītu, vai alejā ir īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju atradnes, novērtēt alejas nozīmi konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanā ilgtermiņā (4) sniegt rekomendācijas nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu veikšanai alejā konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanas kontekstā (5) apzināt pieejamo kultūrvēsturisko informāciju par **Dikļu muižas aleju** (6) sniegt ieteikumus par alejas robežas optimālo novietojumu no bioloģiskās vērtības, alejas saglabāšanas viedokļa un ainaviskās situācijas

Eksperta atzinums ir sagatavots par sugu grupām – sūnas, ķērpji. Atzinumā ir sniegta informācija par 14.11.2000. LR MK noteikumos Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" uzskaitītajām sūnu un ķērpju sugām.

Eksperta atzinums ir sagatavots divos identiskos eksemplāros (katrs uz 6 lpp), viens no tiem tiek iesniegts atzinuma pasūtītājam SIA "Kaugas", otrs paliek eksperta rīcībā).

2. Eksperta atzinuma sagatavošanas metodes

Alejas esošais aizsardzības statuss noteikts, balstoties uz Dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" datiem, kā arī Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem par īpaši

aizsargājamajām dabas teritorijām. Alejas statusa izvērtējums teritorijas plānošanas dokumentos sniegts, aplūkojot 13.10.2011. LR Teritorijas attīstības plānošanas likuma 5. pantā minētos dokumentus teritorijai, kurā atrodas aleja. Šie dokumenti ir (1) nacionālajā līmenī - Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija un Nacionālais attīstības plāns (2) reģionālajā līmenī - plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija un attīstības programma (3) vietējā līmenī - vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģija, attīstības programma, teritorijas plānojumi, lokālplānojumi, detālplānojumi. Atzinumā apskatīti tieši reģionāla un vietējā līmeņa teritorijas plānošanas dokumenti, īpašu uzmanību pievēršot vietēja līmeņa plānošanas dokumentiem, jo tie vistiešāk nosaka attiecīgās teritorijas izmantošanu.

Datu iegūšanā par īpaši aizsargājamajām sūnu un ķērpju sugām izmantota vizuālās uzskaites metode, alejā veicot katra koka apskati ar mērķi konstatēt aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas. Visas aizsargājamo sugu atradnes kartētas, izmantojot GPS uztvērēju Garmin GPSmap 64 (izmantota LKS-92 koordinātu sistēma).

Kultūrvēsturiskā informācija par Dikļu muižas aleju iegūta, apzinot pieejamo informāciju interneta resursos un Latvijas Nacionālajā bibliotēkā.

3. Alejas aizsardzības statuss

Dikļu muižas aleja ietilpst Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta neitrālajā zonā. Teritorijas izmantošanu nosaka 11.12.1997. likums "Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu", 19.04.2011. MK noteikumi Nr. 303 "Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

Dikļu muižas aleja ir valsts nozīmes aizsargājams dabas piemineklis – aizsargājama aleja. Dikļu muižas alejas kā dabas pieminekļa statusu, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumus nosaka 02.03.1993. likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām", kā arī uz tā pamata izdotie 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" un 22.11.2005. MK noteikumi Nr. 888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām".

4. Alejas novērtējums teritorijas plānošanas dokumentos

Dikļu muižas aleja atrodas Kocēnu novada Dikļu pagasta teritorijā.

Teritorijas izmantošanu vietējā līmenī nosaka šādi teritorijas plānošanas dokumenti:

- Kocēnu novada teritorijas plānojums 2014. – 2025. gadam
- Kocēnu novada attīstības programma 2014. – 2020. gadam
- Kocēna novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014. – 2030. gadam.

Reģionālā līmenī teritorijas attīstību nosaka:

- Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015 – 2020
- Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014-2030

Kocēnu novada teritorijas plānojuma 2014. – 2025. gadam paskaidrojuma raksta 1. sējumā Dikļu muižas aleja atzīmēta kā aizsargājama aleja saskaņā ar 22.11.2005. MK noteikumiem Nr. 888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām". Tāpat

teritorijas plānojuma paskaidrojuma raksta 2. sējumā dota atsauce uz Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta ainavu ekoloģisko plānu, kurā kā kultūrvēsturiskā ainavu telpa izdalīta Dikļu kultūrainava. Tā novērtēta kā liela eksponējoša ainava ar ļoti augstu estētisko vērtību, kas saistīta ar daudzām augstvērtīgām skatu perspektīvām no Umurgas-Kocēnu ceļa. Norādīts, ka ainavas vizuālo vērtību paaugstina tālie skatu horizonti, viensētas, koku alejas un atsevišķi koki. Dikļu muižas aleja kā aizsargājams dabas piemineklis attēlota teritorijas plānojuma grafiskajā daļā (1) Kocēnu novada lauku teritorijas funkcionālā zonējuma kartē (2) Dikļu ciema funkcionālā zonējuma kartē.

Kocēnu novada attīstības programmā 2014. – 2020. gadam nav informācijas par Dikļu muižas aleju. Attīstības programmā minēts, ka citu teritoriju vidū Kocēnu novadu izceļ plašā nacionāla mēroga dabas un kultūrvēsturisko pieminekļu daudzveidība. Tāpat attīstības programmā akcentēts, ka novadam ir labi priekšnoteikumi dabas un kultūras tūrisma attīstībai un kā viens no turpmākajiem rīcības virzieniem norādīts ainavisko, dabas un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšana.

Kocēna novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2014. – 2030. gadam Dikļu muižas aleja minēta kā īpaši aizsargājams dabas piemineklis un ir attēlota arī stratēģijā iekļautajā kartē Nr. 9 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīkls”. Stratēģijā norādīts, ka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsargāšanai un saglabāšanai pašvaldībai jāsadarbojas ar visām institūcijām, kas iesaistītas teritoriju apsaimniekošanā un aizsardzībā, kā arī teritoriju izmantošanu zinātnei un izglītībai jāveic caur sadarbību ar dabas aizsardzības institūcijām. Tāpat akcentēts, ka ir būtiski informēt pašvaldības iedzīvotājus par noteikumiem, kas jāievēro šajās teritorijās. Telpiskās attīstības perspektīvā uzsvērts, ka būtiskākais telpiskās attīstības priekšnoteikums Kocēnu novadā ir ilgtspējīgas attīstības nodrošināšana, līdzsvarojot dabas aizsargājamo teritoriju un kultūrvēsturiskā mantojuma objektu saglabāšanu ar iedzīvotāju ekonomiskajām aktivitātēm un infrastruktūras nodrošināšanu. Kā viena no Kocēnu novada telpiskās attīstības pamatvadlīnijām noteikta īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un dabas un kultūrvēsturisko pieminekļu uzturēšana un ilgtspējīga apsaimniekošana. Dikļu apkārtnē stratēģijā norādīta kā prioritāri attīstāma teritorija – tūrisma attīstības teritorija.

Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014 – 2030 un Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015 – 2020 vispārīgi ieskicē Vidzemes mozaīkveida ainavas un kultūrainavas nozīmi, raksturojot to kā neatņemamu kultūrvēsturiskā mantojuma sastāvdaļu. Vidzemes reģiona aizsargājamās teritorijas un objekti šajos plānošanas dokumentos kopumā raksturoti kā neatņemama Vidzemes reģiona vērtība.

5. Alejas apsekošana

Dikļu muižas aleja apsekota 2016. gada 26. augustā plkst. 17:10 – 18:10. Apsekošanas laikā ir saulains, skaidrs, silts laiks.

6. Alejas un tai piegulošās teritorijas vispārīgs raksturojums

Dikļu muižas alejas shēma un robežu apraksts dots 22.11.2005. MK noteikumu Nr.888 “Noteikumi par aizsargājamām alejām” 60. pielikumā. Dikļu muižas aleja izvietota gar Dikļu – Vecmeičēnu ceļu posmā no pagrieziena uz Budenbroku līdz Dikļu baznīcai. Aleju veido vidēju līdz lielu dimensiju ozoli, kas stādīti vienā rindā

katrā ceļa pusē (1. – 2. attēls). Alejai piegulošo teritoriju tuvāk ciema centram veido ciema apbūve, attālinoties no centra – lauksaimniecības zemes.

1.attēls. Dikļu muižas aleja pie pagrieziena uz Budenbroku. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

2. attēls. Dikļu muižas aleja tās vidusdaļā. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

7. Alejā konstatētās īpaši aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas un alejas nozīme šo sugu saglabāšanā

Dikļu muižas alejā nav konstatētas īpaši aizsargājamās sūnu sugas. Dikļu muižas alejā konstatētas divas īpaši aizsargājamās ķērpju sugas – kausveida pleurostikta *Pleurosticta acetabulum* (2 atradnes) un brūngalvainā henotēka *Chaenotheca phaeocephala* (1 atradne). Sugu atradņu skaits alejā ir neliels, tomēr tās ir labā stāvoklī. *Chaenotheca phaeocephala* nozīmīgi vecāki koki ar dziļām mizas rievām (Ranius et al 2008), šai sugai piemērotākie ir alejā augošie lielāku dimensiju ozoli ar lielāku mizas rievu dziļumu, *Pleurosticta acetabulum* var augt uz dažādu sugu kokiem (autore novērojums) tomēr sugai nepieciešami labi apgaismoti biotopi (Moisejevs, 2016). Dikļu alejā sugu atradņu koku tuvumā ir abām sugām potenciāli piemēroti dzīvotnes koki, kas var nodrošināt sugu tālāku izplatīšanos alejā. Kopumā aleja ir nozīmīga no īpaši aizsargājamo ķērpju sugu saglabāšanas viedokļa vietējā mērogā.

8. Ieteikumi alejas apsaimniekošanai

No alejā sastopamo īpaši aizsargājamo ķērpju viedokļa prioritāri nepieciešams saglabāt šo sugu atradnes kokus, kā arī atradņu kokiem tuvākos kokus, īpaši nozīmīgi ir lielāko dimensiju ozoli.

9. Alejas kultūrvēsture

Dikļu muižas aleja pieder pie Dikļu muižas apstādījumiem, tā ved no Dikļu muižas pils uz 1722. gadā celto un 1848. par mūra celtni pārbūvēto Dikļu baznīcu. Dikļu muižas parks un alejas noteiktas kā aizsargājams dabas piemineklis arī pirms 1940. gada, kad tās ar valdības 1932. gada 30. septembra rīkojumu iekļautas sarakstā Nr. 15 aizsargu mežiem, parkiem, alejām un dabas pieminekļiem.

10. Ieteikumi alejas robežu izmaiņām

Ņemot vērā apkopoto informāciju par alejā konstatētajām aizsargājamo sugu dzīvotnēm, alejas vēsturiskajām robežām, kultūrvēsturisko nozīmi un alejas ainavisko situāciju, ieteicams aleju saglabāt valsts nozīmes aizsargājamo aleju sarakstā tās esošajās robežās.

11. Atzinumā norādītie normatīvie akti

Noteikumi par aizsargājamām alejām: Ministru kabineta 2005. gada 22. novembra noteikumi Nr. 888, Latvijas Vēstnesis, 2005, 8. augusts, Nr. 196 (3354)

Teritorijas attīstības plānošanas likums: LR 2011. gada 13. oktobra likums, Latvijas Vēstnesis, 2011, 2. novembris, Nr.173 (4571)

Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu: LR 1997. gada 11. decembra likums, Latvijas Vēstnesis, 1997, 30. decembrī, Nr. 342/345(1054/1057)

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi: Ministru kabineta 2011. gada 19. aprīļa noteikumi Nr. 303, Latvijas Vēstnesis, 2011, 27. aprīlī, Nr. 65(4463)

Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām: LR 1993. gada 2. marta likums, Latvijas Vēstnesis, 1993, 25. martā, Nr. 5

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi: Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumi Nr. 264, Latvijas Vēstnesis, 2010, 30. martā, Nr. 50 (4242)

12. Atzinumā norādītie teritorijas plānošanas dokumenti

Kocēnu novada teritorijas plānojums 2014. – 2025. gadam. Apstiprināts ar Kocēnu novada domes 2013. gada 13. novembra ārkārtas sēdes lēmumu Nr. 6, 1 §. Pieejams: <http://www.koceni.lv/novads/teritorijas-planojumi>

Kocēnu novada attīstības programma 2014. – 2020. gadam. Pieejama: <http://www.koceni.lv/novads/attistibas-programma>

Kocēna novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014. – 2030. gadam. Pieejama: <http://www.koceni.lv/novads/attistibas-programma>

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015 – 2020. Apstiprināta Vidzemes plānošanas reģiona attīstības padomes 2015. gada 27.jūnija sēdē. Pieejama: http://www.vidzeme.lv/lv/regiona_attistibas_planosanas_dokumenti

Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014-2030. Apstiprināta Vidzemes plānošanas reģiona attīstības padomes 2015. gada 27.jūnija sēdē. Pieejama: http://www.vidzeme.lv/lv/regiona_attistibas_planosanas_dokumenti

13. Atzinuma sagatavošanā izmantotie informācijas avoti

Ranius T., Johansson P., Berg N., Niklasson M. 2008. Influence of tree age and microhabitat quality on the occurrence of crustose lichens associated with old oaks. *Journal of Vegetation Science* 19:653- 662.

Moisejevs.R. 2016. *Ķērpju indikatorsugu rokasgrāmata dabas pētniekiem*, Daugavpils: Daugavpils Universitāte, 70 lpp.

Saraksts Nr. 15 aizsargu mežiem, parkiem, alejām un dabas pieminekļiem: Valdības 1932. gada 30. septembra rīkojums, Valdības Vēstnesis, 1932. gada 30. septembrī, Nr. 234. Pieejams: www.periodika.lv

Dikļu pagastā. Informatīvs materiāls. 2007. Pieejams: <http://www.kocenunovads.lv/lv/page/119/281/393>

Atzinuma sniedzējs

Evita Oļehnoviča

Sugu un biotopu eksperte biotopu grupās: meži un virsāji, purvi;
sugu grupā: sūnas
Sertifikāta numurs: 128
Sertifikāta derīguma termiņš: 13.11.2014.- 12.11.2017.